

Literatūrinės Pauliaus Širvio premijos laureatai (1995-2015)

Inesa Dumbravienė

Zarasų viešosios bibliotekos atstovė ryšiams su visuomene

1995 metais minint Zarasų krašto poeto Pauliaus Širvio 75-ąsias gimimo metines Zarasų viešoji biblioteka inicijavo Pauliaus Širvio premiją poeto atminimui saugoti ir teikdavo ją kas dvejus metus. Tais pačiais metais, rudenį, viešojoje bibliotekoje įvyko Pauliaus Širvio 75-ųjų gimimo metinių minėjimas. Šventėje dalyvavo Rašytojų Sąjungos pirmininkas V. Sventickas, poetai A. Baltakis, M. Martinaitis, rašytojas A. Zurba, aktorius A. Rosenas, pulkininkas V. Ragauskas, skulptorius, P. Širvio paminklo autorius I. Užkurnys. Renginys prasidėjo Padustėlyje (Dusetų apylinkės), prie P. Širvio gimtojo namo. Zarasų rajono savivaldybės paminklotvarkos vyr. specialistas J. Nemanis papasakojo apie Širvių šeimos gyvenimo vingius. Vėliau Dusetose iškilmingai buvo atidengtas Ipolito Užkurnio sukurtas stogastulpis-paminklas Pauliui Širviui. Literatūros vakaras „Gyvenimas mano – degimas“ Zarasų viešojoje bibliotekoje prasidėjo poeto P. Širvio skaitomo eilėraščio įrašu. Po gražių žodžių, kurių negailėjo vakaro svečiai P. Širviui, buvo įteikta pirmoji P. Širvio literatūrinė premija. Komisija, kuriai vadovavo viešosios bibliotekos direktorė Danutė Karlienė, atsižvelgdama į Lietuvos rašytojų sąjungos valdybos narių nuomonę, nutarė premiją skirti M. Martinaičiui už meilės lyrikos rinkinį „Atmintys“ (1995). „Atmintyse“ – vienas esmingiausių poeto kūriniių elementų. Aštuoneiliuose laiko tekėjimas aš atminties ir nuplukdo į užmarštį šio abipusio ryšio kilnumą, trapumą ir grožį. Poetas M. Martinaitis yra 1984 m. išleistos P. Širvio rinktinės „Ir nusinešė saulę miškai“ sudarytojas ir įvado autorius.

1997 m. P. Širvio premijos laureatu tapo poetas, literatūros kritikas Vytautas Skripka už eilėraščių knygą „Vigilijos“ (1997). Tai kupina aistros ir liūdesio nutolstančiam pasauliui kūryba. Tuo metu V. Skripka buvo išleidęs 10 poezijos rinkinių, knygų vaikams. Daug metų dirbo miškininku, tai atsispindi ir jo kūryboje. Dėl sveikatos problemų, poetas apdovanotas Vilniuje, Rašytojų sąjungoje. Premiją įteikė Zarasų rajono savivaldybės meras Arnoldas Abramavičius. Laureatas kalbėjo, kad nėra lepinamas premijomis ir gauti šią premiją jam yra labai džiugu ir graudu. V. Skripka pasidalijo prisiminimais apie Paulių, paskaitė savo eilių. Netradicinio vakaro vedėjas, Rašytojų sąjungos sekretorius Jonas Liniauskas sakė, jog simboliška, kad P. Širvys ir V. Skripka ir 1969 m. ir 1972 m. išleido po knygą. Renginyje taip pat dalyvavo poetas A. Baltakis, prozininkas A. Zurba, Seimo narys Petras Popovas, Lietuvos kultūros centro sekretoriaus vedėjas Aleksandras Andriuškevičius, redaktorė Stasė Lygutaitytė-Bucevičienė. Zarasų II vidurinės mokyklos direktorė

D. Vitkūnienė pakvietė visus spalio 24 d. atvykti į mokyklą, kuriai bus suteiktas Pauliaus Širvio vardas.

2000 m. garbingas apdovanojimas atiteko poetui Stasiui Jonauskui už poezijos rinkinį „Širdis plaka delčią“ (1998). Poeto eilėraščiai klasiškai skaidrūs ir kartu kupini mįslingų posūkių, vien lyrikai būdingų slapties ir nežinios būsenų. Jo poezija – apie einantį laiką, sugeriantį didžiai savitus dabarties ir praeities išgyvenimus. Įteikimo ceremonija vyko Zarasų Pauliaus Širvio vidurinėje mokykloje, nes Zarasų viešoji biblioteka buvo remontuojama. Gausus būrys svečių susirinko į minėjimo renginį, tarp jų literatūros kritikas Stasys Lipskis, poetai Rimgaudas Graibus, Jonas Liniauskas, Feliksas Jokubauskas, nominantas Stasys Jonauskas ir kt. Svečiai dalijosi mintimis ir prisiminimais apie Paulių Širvį, skaitė savo eilėraščius. S. Lipskis pasidžiaugė, kad jo parengta bibliografinė apybraiža apie P. Širvį (2000) yra perkamiausių knygų dešimtuke. Šventės kulminacija tapo didis apdovanojimas S. Jonauskui. Su geriausiais sveikinimais ir linkėjimais premiją įteikė Zarasų rajono vadovai Kostas Zaleckas ir Algimantas Dumbrava.

2003 metų rugsėjo 6-ąją Zarasų viešojoje bibliotekoje buvo minimos poeto Pauliaus Širvio 83-sios gimimo metinės. Zarasų P. Širvio pagrindinės mokyklos III-V klasių mokiniai parengė poetinę-muzikinę kompoziciją „Pasirinkim paukštį savo“ (režisierė Gražina Karlaitė). Vakaro svečiai rašytojas Rimantas Šavelis, aktorius Juozas Šalkauskas, poetė Onė Baliukonė, rašytoja Irena Gansiniauskaitė-Gudavičienė skaitė P.Širvio poeziją. Violončele skambinusi Ramutė Kalnėnaitė leido dar stipriau ir arčiau pajusti tą širvišką laisvo žmogaus dvasią. Renginio pabaigoje, ketvirtąją literatūros premiją, iškilmingai įteikė Zarasų rajono vicemeras Algimantas Dumbrava poetei Onei Baliukonei už poezijos rinktinę „Akmuva“ (2003). Paklausta kodėl rinktinę pavadino „Akmuva“, atsakė, „kad moters gyvenimas šiandien ir taip pakankamai sunkus ir kartais turi „suakmenėti“, kad atsilaikytų prieš visas negandas“. O. Baliukonė kalbėjo, kad gerai yra pažinojusi P.Širvį, su juo dariusi interviu „Moksleiviui“ ir ilgai negalėjusi susitaikyti su jo mirtimi, jautė ir „matydavo“ jį dažnai vaikstantį prie literatų kavinės. Jos rankose buvo maža mėlyna knygelė su P.Širvio autografu ir linkėjimu, kad Onės „poezija skambėtų toliau už tolimų vaivorykštinių miškų“.

Nuo 2005 metų vyko pasikeitimai skiriant P. Širvio literatūros premiją. Premijos skyrimu pradėjo rūpintis Zarasų rajono savivaldybės taryba, įsteigusi specialią rajono kultūros ir meno premijų vertinimo komisiją. Tų metų rudenį, P. Širvio premiją gavo Feliksas Jokubauskas už poezijos rinktinę „Tarp klūpančių medžių“ (2004). „Gamta įvairiais pavidalais, visokiausiom asociacijom įeina į F. Jakubausko eilėraščius ir praplečia, papildo jų semantinį lauką. Gamta – ne statiškas fonas, bet jautrus sielos akompanimentas. Geriausiais eilėraščiais F. Jakubauskas priglunda prie P. Širvio, P. Raščiaus, A. Baltakio, J. Macevičiaus lyrinės-poetinės pozicijos“, apie poetą kūrybą rašo kritikas Alfredas Guščius.

Vakaras poetui P. Širviui atminti ir literatūros premijai įteikti vadinosi „Žiedais praregėsiu gėlių...“. Į Zarasų viešosios bibliotekos salę atskubėjusi rašytoja Birutė Jonuškaitė, poetas Feliksas Jokubauskas, aktorius Laimonas Noreika, rašytojas Rimantas Šavelis. Svečiai dalijosi mintimis apie gerbiamą poetą P. Širvį. R. Šavelis pasakojo, koks paprastas žmogus buvęs Paulius ir kokį didį įspūdį jo eilės palikdavo aplinkiniams. F. Jokubauskas taip pat dalijosi prisiminimais iš P. Širvio gimtadienio švęsto „Palangos“ restorane, apie Rašytojų Sąjungos narių posėdžius, kuriuose kartu dalyvaudavo. Po gražių žodžių nuskambėjusių poetui, Zarasų rajono meras Balys Vilimas pasveikino F. Jakubauską su garbingos premijos gavimu.

2007 m. minint P. Širvio 87-ąjį gimtadienį, šeštuoju premijos laureatu tapo Rimgaudas Valentinas Graibus už poezijos rinkinį „Meilės temperatūra“ (2006). Lyrinių eilėraščių rinkinyje gamtos, meilės motyvai išreiškiami emociškai, pasitelkiant netikėtus palyginimus. Poeto eilėraščiai atspindi sudėtingą žmogaus sielos pasaulį, autoriaus pasaulėjautą. Ne vieną eilėraščių lydi švelni ironija. R. Graibus buvo apdovanotas viešojoje bibliotekoje vykusiame poezijos ir muzikos vakare „Palik tik dainą man“. Renginį, skirtą Pauliui Širviui atminti, pradėjęs literatūros kritikas Alfredas Guščius pabrėžė tęstinumo tradicijos svarbą ir džiaugėsi, kad Pauliaus ir Rimgaudo sielos giminingos, abu jie yra išpažintinės lyrikos kūrėjai – sieja meilę gamtai, moteriai, abiejų eilės dainingos. Premijos laureatas pasakojo, kad dar mokyklos laikais skaitovų konkurse skaitė P. Širvio „Sartų žuvėdrą“, dirbdamas žurnalo „Jaunimo gretos“ redakcijoje, parašė ir dedikavo Pauliui Širviui eilėraščių. Premiją R. Graibui atvyko įteikti Zarasų rajono mero pavaduotojas Vytautas Sekonas bei mero patarėja Olga Raugienė. Vakaro dalyviams buvo skirta teatralizuota poetinė-muzikinė kompozicija „Tu – mano meilė“, kurią atliko Klaipėdos muzikinio teatro solistai Loreta Ramelienė ir Mindaugas Rojus, pianistė Loreta Piaseckienė.

Nuo 2008 m. nuspręsta P. Širvio premiją teikti kas penkerius metus – rugsėjo 6-ąją, poeto gimimo dieną. Pradžioje, buvo vertinama Lietuvos poetų kūryba gamtos tema, dabar taikomi atrankos kriterijai, apibrėžti premijavimo nuostatuose – pastarųjų penkerių metų poetinė kūryba, jos reikšmingumas Lietuvos poezijoje, meistriškumas poetinėmis priemonėmis aukštinti gamtos grožį bei žmogaus prigimtį, Zarasų krašto populiarinimas savo kūryba bei kūrybine veikla.

2010 metais rajono savivaldybės kultūros ir meno premijų vertinimo komisija, kurią sudarė pedagogai, bibliotekininkai, muziejaus, kultūros darbuotojai, politikai ir kuriai vadovavo Renius Kisielius, vienbalsiai nusprendė jubiliejinę P. Širvio premiją skirti poetui, publicistui, rašytojui, Nacionalinės premijos laureatui Juozui Erlickui už 2009 m. išleistą knygą „Mano meilė stikliniais kaliošais“. „Nuotaikinga knyga, nestokojanti ne tik kandžios išminties, bet ir jautraus žmogiško gerumo. Maždaug tai, ko ir galėtų laukti sunkmečio sutrikdytas, ne pats kvailiausias, tačiau vilties vis dėlto neprarandantis pilietis,“ – rašo poetas Antanas A. Jonynas. Knygoje gausi žanrų

įvairovė – nuo poezijos, dramos iki prozos kūrinijų. J. Erlickas yra sukūręs tokius kūrinius apie Zarusus kaip „Jono Grigo kelionė greituoju traukiniu Vasara-žiema per pavasarį, rudenį, Zarusus ir Vaikystę“, „Bobutė iš Paryžiaus, arba Lakštingala Zarusuose“, eilėraštį „Vasara Zarusuose“.

„Toks ilgesingas žuvėdrų klyksmas“ pavadintame literatūros vakare, skirtame Pauliaus Širvio 90-osioms gimimo metinėms paminėti, premiją įteikė Zarasų rajono savivaldybės meras Arnoldas Abramavičius. Į renginį atvyko poetas Alfas Pakėnas, Kauno kamerinio teatro aktorė Kristina Kazakevičiūtė, poetas Juozas Erlickas su žmona Vilija Niauronyte. A. Pakėnas pasidžiaugė vertinga Birutės Širvienės dovana – poeto užrašų knygute, kurioje matyti kūrybinės paieškos, įvairia tematika parašytų, skaitytojui nežinomų eilėraščių. Keletą jų ir poeto laiškų perskaitė aktorė Kristina Kazakevičiūtė, priartindama poeto dvasinį pasaulį prie mūsų pasaulėvokos ir jausmų. Zarasų Pauliaus Širvio mokyklos mokytojų Eglutės Bernatienės ir Mindaugo Vitkūno duetas „Aš lauksiu prie Vilniaus“ sužavėjo visą auditoriją.

2015 m. rugsėjo 9-osios vakarą viešojoje bibliotekoje zarasiškiai ir svečiai minėjo jau 95-ąsias Pauliaus Širvio gimimo metines. Renginyje dalyvavo aktorius Sigitas Jakubauskas, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas poetas Antanas A. Jonynas. P. Širvio progimnazijos mokytojai dovanojo zarasiškiams ir svečiams pagal poeto eiles literatūrinę kompoziciją „Ateik, dovanosiu ir Tau“. Ilgesio, vienatvės, meilės jaunystės temos, širdį virpinantys muzikos garsai leido kiekvienam savaip pajauti poetą P. Širvį. Renginio kulminacija tapo premijos įteikimas. Zarasų rajono savivaldybės meras Nikolajus Gusevas premijos laureatu paskelbė poetą, vertėją Antaną A. Jonyną, už poezijos rinkinį „Kambarys“ (2014). Aštuntąjį šios premijos laureatą sveikino LR Seimo narys A. Dumbrava, P. Širvio progimnazijos direktorė A. Navickienė, viešosios bibliotekos direktorė D. Karlienė. A. A. Jonynas kalbėjo, kad ko gero, nėra vertas šios premijos, nes ne kažin kiek prisidėjęs prie Zarasų krašto garsinimo. Tačiau labai džiaugėsi, kad su Pauliumi siejo artimi ryšiai – tai buvęs vienas geriausių poeto tėvo draugų, o nuo Sartų kilusi jo mama iki šiol atmena P. Širvį ir labai laiminga, kad sūnui įteikta jos mylimo dainiaus premija. Antanas A. Jonynas pasidalijo pamąstymais apie Pauliaus Širvio kūryboje dominuojantį ilgėsį ir kad „Paulius buvo lyg kartu, lyg atskirai, su Pauliumi buvusi ir jo vienatvė, o nuolatinis ilgesys jį lydėjęs tarsi ženklas“.

Tai buvo kol kas aštuntoji ir paskutinė literatūrinė Pauliaus Širvio premija, 2020 metais laukia 100 –osios Lietuvos poeto, žurnalisto, redaktoriaus Pauliaus Širvio gimimo metinės, kada bus paskelbtas 9 –asis premijos laureatas.

Literatūros sąrašas

1. „Gyvenimas mano – diegimas“ / Jolanta lementauskienė // Tarp Knygų. – 1995, Nr. 11, p. 43

2. P. Širvio įpėdinis – V. Skripka / Romas Grybas // Respublika. – 1997, spal. 14, p. 15
3. Zarasų rajono savivaldybės Pauliaus Širvio premija / Vitalija Karlienė // Utenis.- 1997, spal. 18, p. 5.
4. „Visu gyvenimu žaliu...“ : [apie Zarasų Pauliaus Širvio vidurinėje mokykloje įvykusį renginį, skirtą poeto Pauliaus Širvio 80-osioms gimimo metinėms paminėti] / Danutė Pulokaitė // Zarasų kraštas. – 2000, lapkr. 3, p.2.
5. Pasirinkim paukštį savo... / Danutė Pulokaitė // Zarasų kraštas. – 2003, spal. 14, p. 2.
6. „Kai be galo skaidru...“ Minint Pauliaus Širvio 85-ąsias gimimo metines / Ona Kačkienė // Zarasų kraštas. – 2005, rugs. 16, p. 4.
7. „Žiedais praregėsiu gėlių...“ / Jolanta Lementauskienė // Tarp knygų. – 2005, Nr.10, p.43.
8. Pauliaus Širvio premijos laureatas Rimgaudas Valentinas Graibus // Utenis. – 2007, spal.18, p.6.
9. „Ačiū, Meile, kad esi...“ / Danutė Pulokaitė // Zarasų kraštas. – 2007, spal. 23, p. 2.
10. Įteikta šeštoji P.Širvio premija / Saulė Pelekienė // Tarp knygų. – 2008, Nr.1, p.42.
11. Šildė saulė, poezija, muzika... / Gražina Zolotuchina // Tarp knygų. – 2010, Nr.12, p.32.
12. Įteikta Pauliaus Širvio literatūrinė premija / Saulutė Pelekienė // Tarp knygų. – 2016, Nr.1, p. 36-37
13. „Man svarbus šis kūrybos įvertinimas...“ / Gražina Zolotuchina // Zarasų kraštas. – 2015, rugs. 15, p. 1.

2018 06 14